

Asia: VN/36736/2023

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain muuttamisesta

Tarkemmat kysymykset/

Antaisivatko ehdotetut muutokset riittävät mahdollisuudet hoitaa hyvinvointialueiden rajat ylittäviä häiriötilanteita käytännössä? / Ger de föreslagna ändringarna tillräckliga möjligheter att i praktiken hantera störningssituationer som överskrider välfärdsområdenas gränser?

-

Tukisivatko ehdotuksen mukaiset yhteistyöaluetasoiset ja kansalliset järjestelyt hyvinvointialueiden valmiutta ja varautumista? / Stöder de föreslagna arrangemangen på samarbetsområdesnivå och nationell nivå välfärdsområdenas beredskap och förberedelser?

-

Olisivatko ehdotetut normaaliolojen häiriötilanteiden hoitamista koskevat toimintamallit toimivia myös poikkeusoloissa? / Är de föreslagna verksamhetsmodellerna för hantering av störningssituationer under normala förhållanden fungerande också under undantagsförhållanden?

-

Muut mahdolliset huomiot hallituksen esityksestä / Övriga eventuella kommentarer om regeringspropositionen

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt Säteilyturvakeskukselta (STUK) lausuntoa otsikon asiassa.

Lakimuutos on perusteltu. Muutos täsmentää hallinnonalan uusien organisaatioiden velvollisuuksia ja luo toimintamallit varautumistehtävien jalkauttamiseksi. Samalla vahvistetaan kolmiportaista johtamismallia, joka toimii myös häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Kuten perusteluissa todetaan, esitetyt muutokset selkiyttävät yhteistyöalueiden roolia ja toimintaa sekä luovat sosiaali-, terveys- ja pelastustoimen viranomaisten yhteistoimintaa vahvistavat elementit ja toimintarakenteet sekä alueellisella että valtakunnallisella tasolla.

STUK yhtyy muistiossa esitettyyn kantaan, että järjestelyt osaltaan joustavoittavat moniviranomaistoimintaa edellyttävien tilanteiden hoitamista. STUKin näkökulmasta tämä on ensiarvoisen tärkeää laaja-alaisten säteilyvaaratilanteiden hoidon kannalta. Tilanteiden hoidossa on varauduttava välittömiin ja osin rinnakkain tehtäviin pelastustoimen vastuulle kuuluviin väestön suojaamiseen tähtääviin toimiin sekä terveydensuojelullisiin ja ympäristöterveydensuojelullisiin toimiin niin alueilla kuin valtakunnallisestikin. Esitetyt muutokset parantaisivat tältä osin varautumista sekä vaaratilanteiden operatiivista hoitoa kaikilla tasoilla.

Edellä mainittuun liittyen, perustelujen CBRNE-uhkia käsittelevä osuus ei säteilyvaaratilanteiden osalta ehkä anna riittävää kuvaa tilanteiden vaikutuksista ja niiden kestosta. Muistiossa viitataan ja on käsitelty asiaa enemmänkin energiahuollon häiriöiden näkökulmasta kuin terveysturvallisuuden ja ympäristöterveyden näkökulmista. Näiden kautta käsitellyt uhkat linkittyvät edelleen väestön henkiseen kriisinkestävyyteen, sekä ruoka- ja vesihuollon turvaamiseen.

Nyt esitetty malli vahvistaa sosiaali- ja terveysministeriön roolia varautumisen ja häiriötilanteiden hoitamisen osalta. Laissa säädettäisiin hyvinvointialueiden edustuksesta kansallisessa johtoryhmässä. STUK pitää tärkeänä, että myös hallinnonalan virastot kiinnitettäisiin tiiviimmin tähän malliin. Näin saadaan luotua kokonaisjärjestelmä, jonka toimivuutta testataan osin arjessa joka päivä ja joka kyetään tarvittaessa ottamaan täysimääräisesti käyttöön ilman hallinnollisia epäselvyyksiä.

STUK on useassa eri yhteydessä todennut erityisesti säteilyvaaratilanteisiin liittyen kansallisen koordinaatiomekanismin puutteen. Tätä edellytetään säteilyturvallisuusdirektiivissä (2013/59/Euratom). STUK katsoo, että nyt esitetty malli selkiyttää tilannetta sosiaali- ja terveydenhuollon osalta, mutta vastuita ja yhteistoimintaa pelastustoimen ja sosiaali- ja terveydenhuollon kanssa on tärkeää kehittää edelleen, ja että varautumisen johtoryhmän roolia kansallisena koordinaatioelimenä selvittää jatkossa. Esimerkiksi suunniteltu kansainvälinen säteilyvaaratilanteen valmiusjärjestelyjen vertaisarviointi (EPREV) olisi hyvä keino mahdollisten järjestelyjen jatkoselvittämiseen.

Yksityiskohtaisempia havaintoja

50 b §

Yhtenä vaihtoehtona edellä esitettyyn hallinnonalan virastojen tiiviimpään kiinnittymiseen esitetään harkittavaksi laajennetun johtoryhmän perustamista. Laajennus koskisi nimenomaan sosiaali- ja terveydenhuollon virastojen edustusta.

50 §

1 kohdan sanajärjestys

Nyt: "...hyvinvointialueiden sosiaali- ja terveydenhuollon häiriötilanteiden ja poikkeusolojen toiminnan johtamisesta sekä voimavarojen ja materiaalien kohdentamisesta." Hallinnonalan velvollisuus on toimia myös muunlaisissa häiriöissä ja erityisesti poikkeusoloissa riippumatta siitä, minkälaisesta häiriötilanteesta on kyse.

Ehdotetaan harkittavaksi muuttamista muotoon: "...hyvinvointialueiden sosiaali- ja terveydenhuollon toiminnan johtamisesta sekä voimavarojen ja materiaalien kohdentamisesta erilaisissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa."

2 kohdassa valmiuden säätelyn tasoista on päätettävä kansallisesti. Missä säädöksessä määritetään käytettävät valmiustasot?

5 kohdassa STUK katsoo, että johtoryhmän mandaatti voi olla vahvempi kuin "antaa suosituksia yhtenäisistä periaatteista". Johtoryhmä voisi määrittää yhtenäiset periaatteet, joiden toteutumista ja kehittymistä se yhtenä työnään valvoo.

Johtoryhmän nimeäminen häiriötilanteen hoitamisessa toimivaltaiseksi viranomaiseksi on perusteltua. Tarvittaisiinko tämän toteutumiseksi jokin erillinen päätös tai säädös?

51§

3 kohdassa puhutaan aluehallintovirastoista. Tähän tulee muutos, joka on syytä huomioida jo tässäkin laissa.

Lopussa mainitaan, että STM muodostaa yhteistyössä valmiuskeskusten kanssa valtakunnallisen sote- tilannekuvan. Olisi tarpeellista määritellä, mitä se pitää sisällään, mitä sen jakamisesta ja käytöstä edellytetään ja ennen kaikkea, onko se reaaliaikaista 24/7-tietoa vai erilaisia raportteja.

Pääjohtaja Petteri Tiippana

Yksikön päällikkö Ville Haataja

Haataja Ville
Säteilyturvakeskus